"נְקוּדָה טוֹבָה" - מַסָּע בַּשְׁבִילֵי הָרוּחַ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל

גִּלָּיוֹן 8 – שְׁנַת תשפ"ז גִּילָּיוֹן "וַיִּשְׁלַח" – יח' כִּסְלֵו תשפ"ז, 28 לְנוֹבֶמְבֶּר 2026.

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

נקודה טובה" לפרשת "וישלח" - סיפורו של ויכוח

דיאלוג הוא דו-שיח מכבד שנועד להחלפת דעות מתוך פתיחות והקשבה. לעיתים כחשיבה משותפת לחיפש פתרון ולעיתים לשם ויכוח, הצגת דעות סותרות, ניסיונות שכנוע והכרעה. וכך, בשנת 1,139 כתב רבי יהודה הלוי את ספרו **הכוזרי,** כדו-שיח בין מלך כוזר, לחבר - נציגו של עם ישראל. ספר המלמד אותנו איך באמת נראית החלפת דעות ראויה, בניגוד ל"דו-שיח של חרשים", הרווח במקומותינו.

בפרשתנו נחטפת דינה לשכם - נשבית ונאנסת ונדרשת להתחתן עם בנו של השליט בניגוד לרצונה. או אז יוצאים אחיה שמעון ולוי לשכם, הורגים באנשי העיר ומשחררים את דינה. אולם, כאשר הם חוזרים הביתה, טוען כנגדם יעקב אביהם:

"...**עֲכַרְתֶּם** אֹתִי **לְהַבְאִישֵׁנִי** בְּיֹשֶׁב הָאָרֶץ בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי מִסְפָּר וְנֶאֶסְפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי **וְנִשְׁמַדְתִּי** אֲנִי וּבֵיתִי".

"עֲכַרְתֶּם אֹתִי", אומר יעקב אבינו לשמעון ולוי בניו. הבאתם עליי צרה גדולה. הפרתם את השקט ואת הביטחון שלנו והשנאתם עלינו את יושבי הארץ. זאת ועוד, העמים האחרים יצאו להגנתם של אנשי שכם, וכך אנחנו - מתי המעט, עלולים למצוא את עצמנו בסכנת השמדה ח"ו.

הם לא נשארו חייבים וענו לו: "וַיֹּאמְרוּ **הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ**"(בראשית לד, ל-לא).

תשובתם של שמעון ולוי ליעקב, נשמעת כתשובה רגשית 'מהבטן' - כדרישה לנקמה ולשמירה על כבוד המשפחה ולכאורה אין בה מענה לטיעוניו הביטחוניים של יעקב. וכבר שאלו רבים: "מקשים 'העולם',[1] **מה תירצו בני יעקב לאביהם** כשאמר להם 'עכרתם אותי' וגו' והם אמרו 'הכזונה יעשה'..."?![2]

לכאורה, יעקב מדבר בשפה רציונלית ואילו בניו עונים לו בשפת הכבוד המשפחתי ואלה שני מישורים שאינם נפגשים. אולם במבט פרשני מעמיק, ייתכן שניתן לראות כאן דו-שיח ולמצוא כאן מענה לטענותיו של יעקב אבינו, בכמה כיוונים:

הרתעה - "אם נחריש, יעשו בנו כרצונם" (מלבי"ם). לאמור - גם לנו יש שיקול בטחוני נגדי.

הבחנה באחריות - העמים יבינו שזו נקמה מקומית של אחי דינה - בני הדור הצעיר ולא יאשימו את יעקב - המבוגר האחראי (אלשיך).

לגיטימציה - עמי הארץ יבינו את מעשינו ויצדיקו את נקמתנו. בסיטואציה כזו גם הם היו מגיבים כך. ולכן אין חשש שהם יבואו להילחם בנו (ספורנו).

מתברר אפוא, כי גם מאחורי אמירה רגשית וסוערת עשוי לעיתים להסתתר היגיון ענייני...

[1] "העולם" - עולמם של חכמים. עולם הלמדנות והפרשנות.

[2] רבי חיים פלטיאל - בן המאה ה-13. תלמיד – חבר של המהר"ם מרוטנבורג. בביאורו במקום.

האם יעקב אבינו **הקשיב** לדבריהם?! האם הוא **ירד לעומק טענותיהם** (ברוח דברינו)?! והאם הוא אכן **השתכנע** מדבריהם?! או שזו פשוט **שתיקה רועמת?!**

יעקב שותק ואינו עונה להם והקורא נשאר ב"צריך עיון". עם זאת, בברכתו לבניו בפרשת "ויחי", מגנה יעקב אבינו את שמעון ולוי על מעשה שכם וגם כאן הכתוב משאיר לנו לנסות להבין האם הגינוי הוא על עצם המעשה, או רק על עוצמת האלימות והנקמה.

ומן הדברים עולה תובנה חשובה מאד. המאמץ הפרשני שנועד למצוא עומק ענייני ורלוונטי בהכרזה המתלהמת (לכאורה) של שמעון ולוי, מלמד אותנו להקשיב לאחר מתוך ענווה. לתת לדברים לשקוע ולנסות להבין. והדברים נכונים הן בעולם הלימוד והן בעולם הבין-אישי שלנו.

ואכן, לא בכדי זכו בית הלל שתיקבע הלכה כמותם. חכמינו מסבירים כי היו נוחים וענווים, למדו גם את דברי בית שמאי, בני הפלוגתא שלהם, ואף הקדימו את דבריהם לדבריהם שלהם (עירובין יג ע"ב). הם לא הסתפקו בהשמעת עמדתם, אלא נתנו מקום של כבוד גם לעמדה החולקת – הקשיבו לה, ועסקו בה. כך הפכו הענווה וההקשבה לדרך חיים ולשיטת לימוד, והיו מן הסיבות שבזכותן נקבעה הלכה כבית הלל לדורות.

כי דיאלוג אמיתי אינו מתחיל ביכולת להשיב, אלא בנכונות להקשיב.

בברכת שבת שלום

משה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), **ניתן לפנות למייל:** rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש. יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. אהבת? הפץ בין חבריך.